

Materiał wspomagający do Bazgrolnika „Świat i ja 1”

Drogie nauczycielki, drodzy nauczyciele,

jesteśmy częścią globalnego społeczeństwa, w którym nasze życie nieodwracalnie powiązane jest z życiem reszty planety. Nie możemy uniknąć tych współzależności, jednak często trudno nam je zrozumieć. „Godziny Wychowawcze ze Światem” to całoroczny cykl zajęć będący zaproszeniem do zgłębiania wyzwań współczesnego świata.

Podstawę edukacji globalnej stanowi kwestia sprawiedliwości i solidarności, zarówno w lokalnym, jak i globalnym wymiarze. Wierzimy, że nigdy nie jest za wcześnie, żeby rozmawiać z uczniami i uczennicami o globalnych współzależnościach.

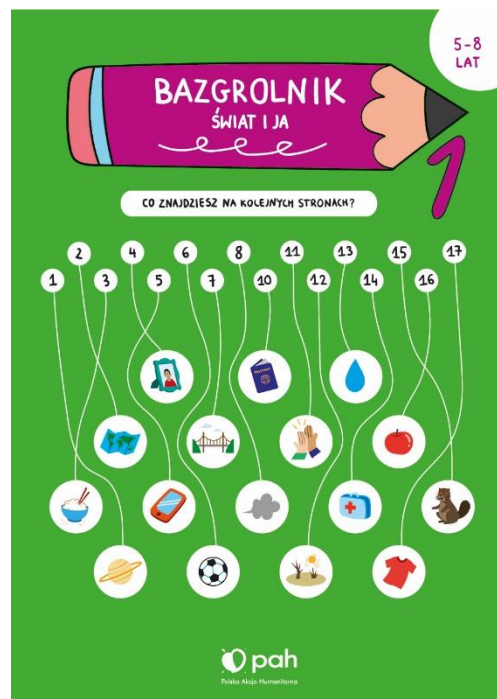
Naszym celem jest nie tylko informowanie o tym, jaki nasz świat jest obecnie, lecz także kształtowanie postaw, które pomogą nam uczynić go bardziej sprawiedliwym w przyszłości. Po skończonym programie osoby uczestniczące poczuć się bardziej odpowiedzialne za swoje codzienne wybory i zachowania, które wpływają również na ludzi w innych częściach świata. Liczymy, że podczas wykonywania ćwiczeń odbędzie się wiele interesujących rozmów.

Program w wersji dla uczniów i uczennic klas 1-6 szkoły podstawowej opiera się na serii publikacji „Bazgrolnik”. Materiał, który właśnie czytasz, dotyczy Bazgrolnika „Świat i ja 1” zawierającego zestaw ćwiczeń poruszających szesnaście zagadnień z obszaru edukacji globalnej. Zapraszamy Państwa do wybrania minimum ośmiu tematów odpowiednich dla Waszej grupy i do zgłębiania ich z uczniami i uczennicami.

Zespół Edukacji PAH

NAJWAŻNIEJSZE LINKI:

- Folder z materiałami www.bit.ly/PAH_GW_1
- Grupa na Facebooku www.facebook.com/groups/GodzWychZeSwiatem
- Programy PAH www.pah.org.pl/edukuj
- E-mail edukacja@pah.org.pl

Naklejki i plakat

W materiałach wysłanych pocztą oraz na dysku, oprócz kopii Bazgrolnika „Świat i ja”, znajdziecie również plakat do zawieszenia w klasie oraz naklejki dla osób uczestniczących [OU].

Na plakacie możecie zaznaczać postępy w programie, wpisując datę i temat zajęć oraz kolejno numerując odpowiadające danemu tematowi ikony. Poproście uczniów i uczennice o pokolorowanie odpowiednich prostokątów i kółek na te same kolory, gdy już zrealizujecie dany temat.

W materiałach znajdziecie również naklejki dla uczniów i uczennic. Każda osoba uczestnicząca może założyć teczkę, w której będzie zbierać kolejne ćwiczenia kserowane z Bazgrolnika. Dzięki teczkom z naklejkami osoby uczestniczące nie zgubią żadnych materiałów, a te czki do programu „Godziny Wychowawcze ze Światem” nie pomylą się z żadnymi innymi.

Spis treści

BAZGROLNIK STR. 1 „WYJĄTKOWA PLANETA”	3
BAZGROLNIK STR. 2 „ROZSYpany ŚWIAT”	4
BAZGROLNIK STR. 3 „TAKA DUŻA, TAKA RÓŻNORODNA”	5
BAZGROLNIK STR. 4 „PODOBIENSTWA W NAS”	6
BAZGROLNIK STR. 5 „TAK DALEKO, A TAK BLISKO!”	7
BAZGROLNIK STR. 6 „A TY W CO SIĘ BAWISZ?”	8
BAZGROLNIK STR. 7 „MOST ŁĄCZY CZY DZIELI?”	9
BAZGROLNIK STR. 8-9 „RUSZAMY DLA KLIMATU”	10
BAZGROLNIK STR. 10 „NIESPODZIEWANY WYJAZD”	11
BAZGROLNIK STR. 11 „W NOWYM MIEJSCU”	12
BAZGROLNIK STR. 12 „RÓŻNICE NIE DO PRZEOCZENIA”	13
BAZGROLNIK STR. 14 „POTRZEBNA POMOC”	15
BAZGROLNIK STR. 15 „MĄDRA POMOC”	16
BAZGROLNIK STR. 16 „BLISKIE ZAKUPY”	17
BAZGROLNIK STR. 17 „PO NITCE DO KŁĘBKĄ”	18

BAZGROLNIK STR. 1 „WYJĄTKOWA PLANETA”

Temat: Ziemia – nasza planeta

Wyjaśnienie dla Osoby Prowadzącej (OP): Celem tego ćwiczenia jest uświadomienie OU tego, jak wyjątkową planetą jest Ziemia i tego, że jest to nasz dom, o który powinniśmy dbać. Niemal wszystkie rzeczy z obrazka, zarówno drzewa, psy i ryby, jak i komputer oraz cukierek znajdują się tylko na Ziemi. Jedyny element, który można przyporządkować do pozostałych planet, to wulkan. Refleksja na ten temat może stanowić punkt wyjścia do rozmowy o tym, że Ziemia jest wyjątkową planetą i musimy dbać o jej zasoby, bo „nie ma planety B”.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jak myślicie, czy rzeczy stworzone przez człowieka będą istnieć dłużej niż człowiek?
- Jak możemy dbać o Ziemię, naszą planetę?
- Czy mamy coś wspólnego z innymi istotami (ludźmi, zwierzętami, roślinami) na Ziemi?

Propozycja dodatkowej aktywności:

- Na tablicy lub rzutniku wyświetl stronę <https://earth.google.com/web> i pokaż OU, jak wygląda Ziemia z kosmosu. Zbliżając i oddalając obraz, znajdźcie miejsce, gdzie się obecnie znajdujecie.
- Posłuchajcie piosenki „W Układzie Słonecznym” NutkoSfery i dowiedzcie się więcej o planetach Układu Słonecznego (<https://youtu.be/yxVMhKt-cvI>).
- Opowiedz OU o tym, że planety w Układzie Słonecznym krążą wokół Słońca, a Księżyc krąży wokół Ziemi. Następnie stańcie w pustej przestrzeni. Poproś OU, aby każda osoba wybrała sobie (bez wskazywania lub mówienia) drugą osobę, która będzie jej Słońcem. Następnie, gdy wszyscy już wybiorą swoje osoby-Słońca, powiedz „start” i wtedy zadaniem wszystkich będzie krążenie wokół własnego Słońca. Uwaga, będzie to pewnie niezły chaos, ale też świetna zabawa. Na koniec porozmawiajcie o tym, jak różne ciała niebieskie wpływają na siebie, Księżyc krąży wokół Ziemi, Ziemia wokół Słońca itp. Tak samo jak ciała niebieskie, wszystko na Ziemi jest od siebie współzależne – ludzie od siebie nawzajem oraz od innych stworzeń.

Skąd czerpać wiedzę?

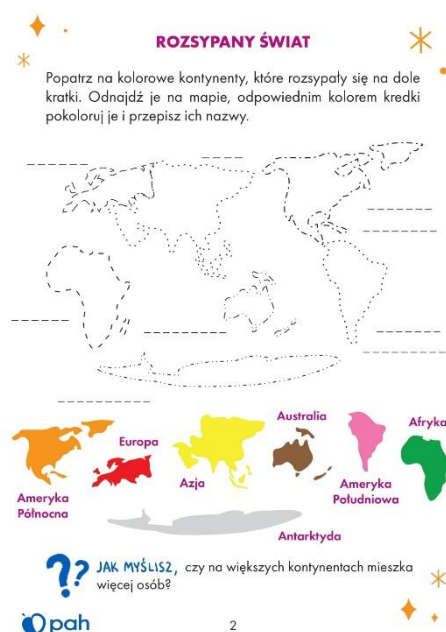
- Artykuł „Poza Ziemią też są wulkany – zobaczcie jakie!”, Bartłomiej Krawczyk, www.crazynauka.pl/poza-ziemia-tez-sa-wulkany-zobaczcie-jakie
- Czym są współzależności i edukacja globalna?, <https://e-globalna.edu.pl/index.php?etap=10&i=194>

BAZGROLNIK STR. 2 „ROZSYpany ŚWIAT”

Temat: Kontynenty na Ziemi

Wyjaśnienie dla OP:

Część OU w tym wieku może znać już mapę, ale być może niektóre osoby nigdy jej nie widziały. Poznawanie kontynentów może być dobrą okazją do refleksji o naszym miejscu w świecie oraz o tym, że to, gdzie my mieszkamy, nie jest „centrum świata”. Mapa w ćwiczeniu to klasyczne odwzorowanie Merkatora, które znamy z podręczników, jednak przesunięte w ten sposób, że Europa jest po lewej stronie, a nie na środku mapy. Ten sposób przedstawienia kontynentów nie jest ani bardziej, ani mniej poprawny. Jest to zwyczajnie inna perspektywa patrzenia na świat, gdzie Europa nie jest w centrum.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Co zmieniłoby się w Waszym życiu, jeśli urodzilibyście/łybyście się w innym kraju lub na innym kontynencie?
- Czy znacie kogoś, kto pochodzi z innej części świata?
- Czy to, gdzie mieszkamy lub gdzie się urodziliśmy, świadczy o nas?

Propozycja dodatkowej aktywności:

- Wydrukuj kształty lub nazwy poszczególnych kontynentów i rozwieś je w różnych miejscach w klasie. Zaproponuj OU podróż. Kiedy wypowiesz nazwę danego kontynentu, OU powinny podbiec do kartki lub kształtu.
- Poproś OU, żeby zamknęły oczy i wyobraziły sobie, że urodziły się w zupełnie innym miejscu na ziemi. Każda z OU powinna przywołać obraz miejsca, które jest jej w jakiś sposób znajome (z wakacji, filmu, bajki, zdjęć itp.). OU po kolei wyobrażają sobie swój nowy dom, pokój, zabawki, zwierzęta... a na końcu wykonują pracę plastyczną przedstawiającą swój alternatywny świat. Uwaga! Zwróć uwagę, jeśli wyobrażenia dzieci będą opierały się na krzywdzących stereotypach. Następnie możecie wspólnie sprawdzić, jak wyglądają rzeczywiście domy i otoczenie ludzi w różnych krajach – odwiedźcie stronę Dollar Street (www.gapminder.org/dollar-street?lng=pl).

Skąd czerpać wiedzę?

- Audycja radiowa „Wszystkie tajemnice map i globusa”, czas trwania: 1:31 min, www.polskieradio.pl/10/3946/Artykul/1310861,Wszystkie-tajemnice-map-i-globusa
- Podkast „Tolerancja to za mało”, odcinek „Europa (nie) jest pępkiem świata”, www.pah.org.pl/podkast/#europa-nie-jest-pepkiem-swiata
- Film „Dlaczego wszystkie mapy się mylą?”, czas trwania: 6 min, nagranie po angielsku, dostępne polskie napisy, www.youtube.com/watch?v=kIID5FDi2JQ

BAZGROLNIK STR. 3 „TAKA DUŻA, TAKA RÓŻNORODNA”

Temat: Wizerunek kontynentu azjatyckiego

Wyjaśnienie dla OP:

Populacja Azji to niemal 60% wszystkich osób na ziemi. Azja to bardzo duży i różnorodny kontynent. W Polsce często postrzegamy go stereotypowo, przez pryzmat głównie Chin i Japonii. To ćwiczenie to zaproszenie do zgłębiania różnorodności Azji. Sprawmy, by OU od najmłodszych lat podchodziły do tego kontynentu z ciekawością i bez uprzedzeń.

Nazwa jedzenia i picia z obrazka: ryż, chaczapuri, sushi, hummus i falafel

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

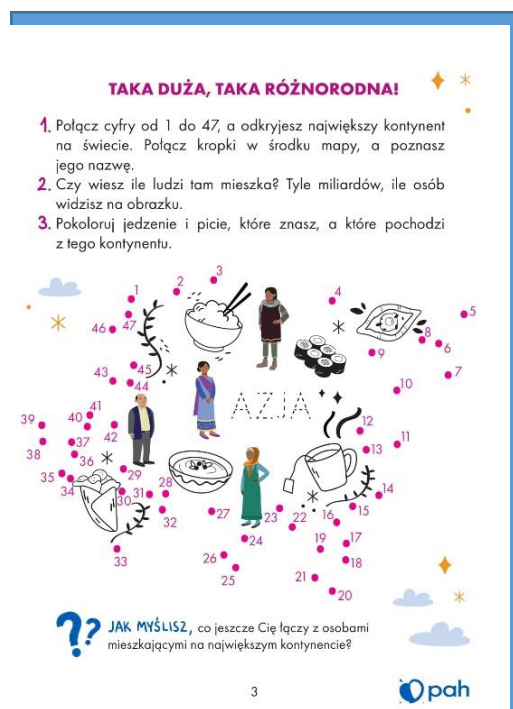
- Czy jedliście/jadłyście kiedyś któreś z potraw z obrazka?
- Czy znacie jakieś inne azjatyckie potrawy?
- Jakie macie jeszcze inne skojarzenia z Azją?

Propozycja dodatkowej aktywności:

- Kolorowanki „Zwierzęta Azji”, www.superkid.pl/kolorowanki-zwierzeta-azji
- Zwizualizuj OU, jak duża część społeczności świata to osoby zamieszkujące kontynent azjatycki. Wytnij ludziki, wysyp piłeczki lub w inny sposób zaprezentuj, co to znaczy 60% wszystkich ludzi na świecie. Zależnie od grupy możesz zrobić to, wybierając 6 z 10 elementów lub 60 ze 100. Jeżeli czas na to pozwoli, zanim podasz prawidłową odpowiedź, pozwól OU zgadnąć samodzielnie, czy Azjaci i Azjatki to większość ludności świata i jak duża.

Skąd czerpać wiedzę?

- Artykuł „20+ ciekawostek i informacji o Azji dla dzieci”, <https://fajnepodroze.pl/ciekawostki-azja-dla-dzieci>
- Dłuższa lektura – tekst „Azja nie istnieje”, Tokimasa Sekiguchi, https://rcin.org.pl/Content/50931/WA248_67243_P-I-2524_sekiguchi-azja.pdf

BAZGROLNIK STR. 4 „PODOBIEŃSTWA W NAS”

Temat: Edukacja antyrasistowska dla najmłodszych

Wyjaśnienie dla OP:

Rasizm to ideologia, która zakłada wyższość osób o danym kolorze skóry nad pozostałymi. Potocznie mówi się o różnych „rasach”, mając na myśli przede wszystkim różne kolory skóry. Powinno się tego unikać. W latach 70. XX w. naukowcy dowiedli, że kolor skóry nie jest kategorią determinującą nasze pozostałe geny. Nie ma czegoś takiego jak rasa biologiczna. Kolor skóry jest cechą wyglądu, podobną do wielu innych, takich jak kolor włosów i oczu czy wzrost, dlatego nie powinniśmy kategoryzować według niej ludzi.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

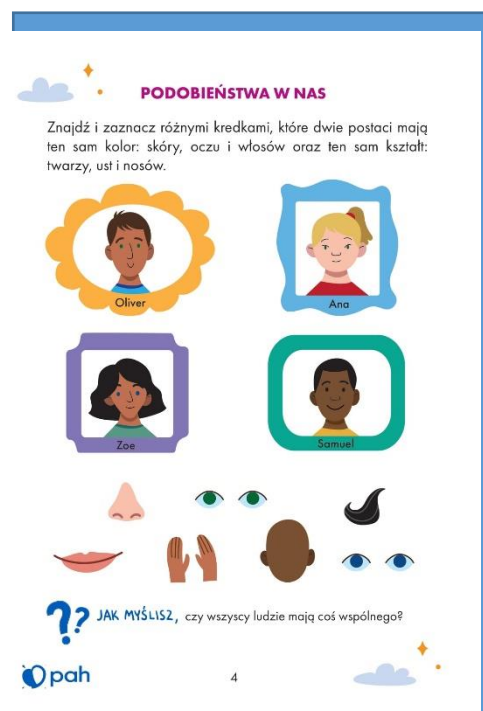
- Jak myślicie, czy to, że jesteśmy do kogoś bardzo podobni/e z wyglądu, jest równoznaczne z tym, że będziemy podobni/e z charakteru?
- Jak myślicie, czy łatwiej nam znaleźć różnice czy podobieństwa z drugim człowiekiem? Dlaczego?
- Co mamy wspólnego wszyscy w klasie/grupie?

Propozycja dodatkowej aktywności:

- Zbiór gier i ćwiczeń „Każdy inny, wszyscy równi”, ZHP, https://cbp.zhp.pl/wp-content/uploads/2015/12/kazdyinnywszyscyrowni_web.pdf
- OU dobierają się w pary, a następnie muszą znaleźć jak najwięcej cech wspólnych w swojej parze. Następnie pary łączą się w czwórki i powtarzają zadanie.

Skąd czerpać wiedzę:

- Film „Ile jest ras i do której należysz?”, Kasia Gandor, czas trwania: 7 min, http://bit.ly/rasy_Gandor
- Dowiedz się więcej na temat rasizmu z Pomocnika PAH, https://bit.ly/PomocnikPAH_educacja_globalna
- Webinar „Czy tylko źli ludzie są rasistami?”, dr Margaret Amaka Ohia-Nowak, czas trwania: 1,5 h, <https://youtu.be/6rRwDz9XUsM>
- Filmik „Jak działają uprzedzenia? Eksperyment niebieskoocy vs brązowoocy”, czas trwania: 8 min, <https://youtu.be/8SVYIz1uqg0>
- Podkast „Tolerancja to za mało”, odcinek 13. „Jak szkoła utrwała stereotypy?”, www.pah.org.pl/podkast/#jak-szkola-utruala-stereotypy

BAZGROLNIAK STR. 5 „TAK DALEKO, A TAK BLISKO!”

Temat: Zamiast „Murzynka Bambo”

Wyjaśnienie dla OP: Pisarz Grzegorz Uzdanski, który na Facebooku prowadzi profil „Nowe wiersze sławnych poetów”, napisał nową wersję „Murzynka Bambo” Juliana Tuwima. Swoją utwór komentuje: „Tuwim, pisząc ten wiersz, miał absolutnie super intencje, zgodne zresztą z jego głęboko antyrasistowskimi poglądami. Natomiast mam wrażenie, że kiedy czytamy ten wiersz dzisiaj, to pewne fragmenty (absolutnie wbrew intencjom Tuwima) wpisują się w bardzo rasistowskie pole skojarzeń „Afryka-dzikość-głupota” (to uciekanie na drzewo, to, że się boi, że się wybieli). I ja kumam, że Tuwim nie miał takich intencji, raczej właśnie chciał podkreślić podobieństwo do polskich dzieci (które też mogą łązić po drzewach i też mogą bać się mycia), ale moim zdaniem trochę niechcący jednak się w to pole skojarzeniowe wpisał. Zwłaszcza teraz ten wiersz tak brzmi tak trochę dla wielu osób – i też słyszałem wiele osób czarnych, które mówiły, że jednak nie odbierają tego wiersza dobrze. Dlatego też myślę (choć wiadomo, to są takie luźne spekulacje, że co by było, gdyby), że sam Tuwim być może dzisiaj chciałby ten wiersz trochę zmienić”.

W wersji Uzdanskiego Murzynka Bambo zastąpił Kwame z nadmorskiego Labadi w Ghanie. Chłopiec lubi dokładnie to, co mógłby lubić każdy mały Polak – piłkę nożną, Thora i Minecrafta.

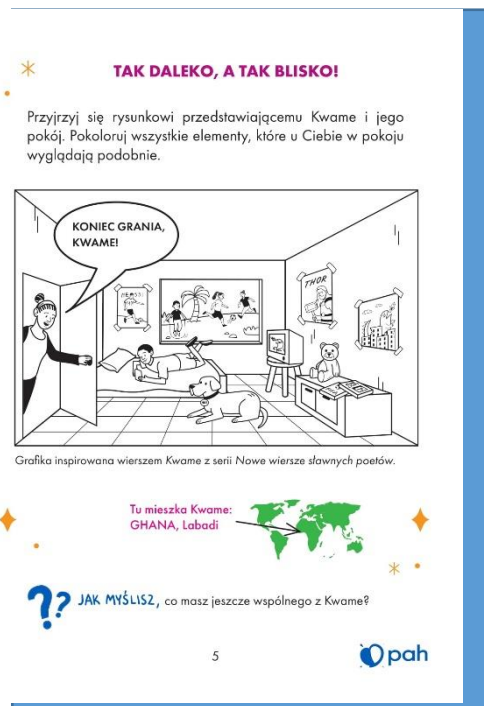
Wiersz znajdziesz w „Przekroju” (<https://przekroj.pl/kultura/julian-tuwim-kwame-grzegorz-uzdanski>) oraz na Facebooku (www.facebook.com/nawewierszeslawnychpoetow/posts/2610971402456648).

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jak myślicie, czy Kwame ma podobne uczucia i przygody jak Wy?
- Jak myślicie, czy macie więcej wspólnego z Kwame z Ghany, który jest w Waszym wieku, czy z osobami dużo starszymi od Was, które mieszkają w Polsce? Dlaczego?
- Co by się mogło znaleźć w wierszyku o Was, który czytałyby dzieci w Ghanie?

Skąd czerpać wiedzę?

- Artykuł „Bambo w przedszkolu, czyli niewinne zabawy w rasizm”, James Omolo, <https://krytykapolityczna.pl/kraj/bambo-w-przedszkolu-w-kepnie-rasizm-blackface>
- Artykuł „Murzyn” oficjalnie odradzany przez Radę Języka Polskiego”, www.rp.pl/spoleczenstwo/art246621-murzyn-oficjalnie-odradzany-przez-rade-jezyka-polskiego
- Informacje o tym, dlaczego słowo „Murzyn” jest krzywdzące, znajdziesz w Pomocniku PAH, https://bit.ly/Pomocnik_PAH_slowa
- Rozmowa czarnoskórych Polek na temat słowa „Murzyn” oraz wierszyka „Murzynek Bambo”, <https://youtu.be/xwlfFRmJM0c>

BAZGROLNIK STR. 6 „A TY W CO SIĘ BAWISZ?”

Temat: Podobieństwa do rówieśników z daleka

Wyjaśnienie dla OP:

Gdy mówimy o innych krajach i kulturach, najczęściej skupiamy się na różnicach, a nie na cechach, które nas łączą. Edukacja globalna kładzie nacisk na znajdowanie podobieństw. To ćwiczenie w Bazgrolniku ma na celu uzmysłowienie OU, że nawet jeśli pozornie życie ich rówieśników/czek w innych krajach wygląda inaczej, można znaleźć w życiu rodzinnym i codziennych zajęciach, takich jak nauka, zabawa czy obowiązki domowe, bardzo dużo podobieństw. Nasza tożsamość nie jest czymś prostym i jednorodnym, wiemy to, gdy myślimy o sobie, ale zapominamy, myśląc o osobach nam nieznanach. Celem jest uzmysłowienie tego OU. Ponadto uświadommy OU, że niezależnie od wszystkich różnic można zawsze znaleźć coś, co nas łączy z innymi. Można się na przykład wspólnie bawić...

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jakie są Wasze ulubione zabawy?
- Czy znacie zabawy, w które można się bawić z osobami nieposługującymi się tym samym językiem co Wy?
- Czy bawiliście się kiedyś z osobami z innych krajów (np. na wakacjach)? Opowiedzcie o tym.

Propozycja dodatkowej aktywności:

Publikacja „A Ty w co się bawisz?”

Publikacja ta pokazuje mieszkańców i mieszkanki krajów globalnego Południa podczas zabaw, które OU bez problemu rozpoznają. OP może wykorzystać to jako podsumowanie zajęć i wyświetlić fragmenty na ekranie w klasie lub, gdy ma do dyspozycji więcej czasu, wykonać ćwiczenia ze stron 45-50., http://bit.ly/w_co_sie_bawisz

Scenariusz zajęć Fundacji EMIC „W co lubimy się bawić?

Poznajemy zabawy polskie i czeczeńskie”, <https://emic.com.pl/assets/Klasa-I-IV-Scenariusz-zajec-pozalekcyjnych-W-co-lubimy-sie-bawic-Poznajemy-zabawy-v2.pdf>

BAZGROLNIK STR. 7 „MOST ŁĄCZY CZY DZIELI?”

Temat: Rozmowa na temat współpracy, konfliktu i kompromisu

Wyjaśnienie dla OP:

Inspiracją do rozmowy jest animowany filmik pt. „Bridge” („Most”). Warto rozpocząć zajęcia od wspólnego oglądania (czas trwania: 2:45 min, <https://bit.ly/animacjamost>).

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Czym jest współpraca?
- Jakie znacie przykłady problemów, które łatwiej jest rozwiązać wspólnie niż samodzielnie?
- Dlaczego czasami trudno jest nam współpracować?

MOST ŁĄCZY CZY DZIELI?

Obejrzyj animację. Pokoloruj na czerwono dwie drogi, które łączą zwierzęta będące w konflikcie, a na zielono drogę łączącą zwierzęta, które znalazły rozwiązanie problemu. Zebrane po drodze sylaby, wpisz na dole, a otrzymasz hasło.

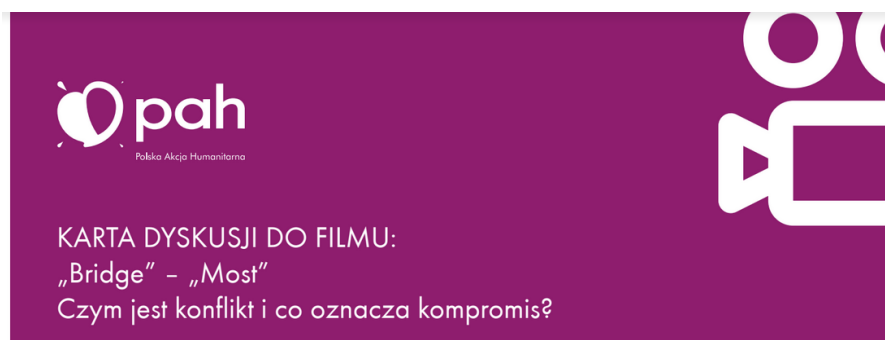
Hasło: _____

 Zobacz animację
Most/Bridge
by Ting Chan-ley
[www.bit.ly/animacjamost](https://bit.ly/animacjamost)

7

Propozycja dodatkowej aktywności:

Po obejrzeniu filmu oraz wykonaniu ćwiczenia z Bazgrolnika OP może skorzystać z przygotowanej przez zespół edukacji PAH *karty dyskusji do filmu*, gdzie znajdują się nie tylko pytania do rozmowy z OU na temat konfliktów i kompromisów, ale także dodatkowe ćwiczenia, takie jak plątanka, krzyżówka czy scenka (www.bit.ly/karta_dyskusji_most).

BAZGROLNIK STR. 8 – 9 „RUSZAMY DLA KLIMATU”

Temat: Środki transportu i ich wpływ na środowisko

Wyjaśnienie dla OP:

Środki transportu to jeden z największych emitentów zanieczyszczeń przyczyniający się do kryzysu klimatycznego. Najbardziej szkodzi się planecie, podróżując samolotem, ale również przemieszczanie się innymi sposobami, nawet na krótkie dystanse, nie jest bez znaczenia. Za pomocą tego ćwiczenia chcielibyśmy zachęcić najmłodszych do zastanowienia się nad tym, jakimi środkami transportu przemieszczają się m.in. do szkoły.

Środki transportu z dymkami zanieczyszczeń: samochód, skuter, ciężarówka, łódź, elektryczna hulajnoga, elektryczna deskorolka (baterie to pośrednio też zanieczyszczenie)

Środki transportu bez dymków zanieczyszczeń: rower, chodzenie pieszo, deskorolka, kajak, żaglówka

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jak najbardziej lubicie się przemieszczać?
- Czy rower to Waszym zdaniem bardziej rozrywka czy środek transportu?
- Czy zdarzają się takie sytuacje, gdy jeździcie z rodzicami samochodem, a można by pójść pieszo?

Propozycja dodatkowej aktywności:

Zadaniem OU jest wyobrażenie sobie miasta bez samochodów. Mogą o nim opowiedzieć, narysować je lub zrobić kolaż. Możecie też wspólnie porozmawiać o tym, jak brak aut wpłynąłby na inne aspekty życia w tym mieście.

Obejrzyjcie wspólnie nagranie sprzed holenderskiej szkoły, dokąd bardzo wiele dzieci przyjeżdża na rowerze. Zastanówcie się, co by się musiało stać, aby tak wyglądały polskie boiska (https://youtu.be/8NUgB_xklvU).

Skąd czerpać wiedzę:

- Artykuł „Środki transportu” Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie, https://ekonsument.pl/a66450_srodki_transportu.html
- Jak podróżować bardziej odpowiedzialnie i w bardziej zrównoważony sposób „Policzmy swój ślad, czyli w jaki sposób podróżować”, Artur Wieczorek, www.post-turysta.pl/artykul/policzmy-swoj-slac

BAZGROLNIK STR. 10 „NIESPODZIEWANY WYJAZD”

Temat: Empatia wobec uchodźców i uchodźczyń

Wyjaśnienie dla OP:

Celem ćwiczenia jest ukazanie OU przyczyn ucieczki z własnego kraju (dzieje się coś nagłego np. wojna lub katastrofa naturalna) i wzbudzenie empatii do osób, które z powodu takiej ucieczki ubiegają się o status uchodźcy. Chcemy zwrócić uwagę na to, że te osoby uciekają ze swoich krajów, ponieważ nie mają innego wyboru. Poprzez wyobrażenie sobie siebie w chwili nagłego pakowania chcemy uwrażliwić OU na trudną sytuację osób, które musiały opuścić swój dom..

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jak myślicie, co wydarzyło się w życiu osób, które musiały opuścić swój dom i wyjechać do innego kraju?
- Czy myślicie, że łatwo jest z dnia na dzień zmienić miejsce zamieszkania?
- Czy ktoś z Waszych rodzin/przyjaciół wyprowadził się do innego kraju? Czy znacie kogoś, kto przyjechał do Polski i tu zamieszkał?

Propozycja dodatkowej aktywności:

Obejrzyjcie wspólnie film, w którym ośmioletnia Mila Alboth opowiada o tym, dlaczego „Normalnie, warto pomagać” (czas trwania: 4:28 min, wystąpienie w języku polskim, http://bit.ly/normalnie_warto_pomagac).

Jako materiał pomocniczy do filmu stworzyliśmy także kartę dyskusji, która ułatwi przeprowadzenie rozmowy po obejrzeniu nagrania, <https://bit.ly/3yRq84A>

Skąd czerpać wiedzę?

- Artykuł „*Smartfon, hidżab i podpaski. A wy, co byście zabrali z domu, gdybyście uciekali przed wojną?*”, <https://noizz.pl/spoleczenstwo/co-wzieli-ze-soba-polscy-aktorzy-czytaja-co-uchodzcy-zabrali-ze-swoich-domow/6nkj4bz>
- Definicje związane z migracją i uchodźstwem, <https://odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2021/08/Poradnik-uchodzcy-pdf> oraz <https://etykajęzyka.pl/jak-mowic-i-pisac-o-migrantach/>
- Zbiór materiałów dla nauczycieli „Zrozumieć innych, czyli jak uczyć o uchodźstwie”, www.ore.edu.pl/2015/04/zrozumiec-innych-czyli-jak-uczyc-o-uchodzcach

BAZGROLNIK STR. 11 „W NOWYM MIEJSCU”

Temat: Jak przywitać w klasie dziecko z innego kraju?

Wyjaśnienie dla OP: W wielu grupach szkolnych znajdują się dzieci z innych krajów, których rodzice zdecydowali się na ucieczkę w sytuacji kryzysu lub postanowili migrować dla polepszenia swojego życia. Niezależnie od powodu przyjazdu warto przygotowywać OU na takie spotkania i rozmawiać o tym, w jaki sposób OU mogą nie tylko przywitać nowe osoby, lecz także pomóc im się zadomowić.

Hasła z ćwiczenia: uczyć się wzajemnie języków, pokazać szkołę i okolicę, ugotować wspólny posiłek, zaprosić do zabawy, pomóc w lekcjach

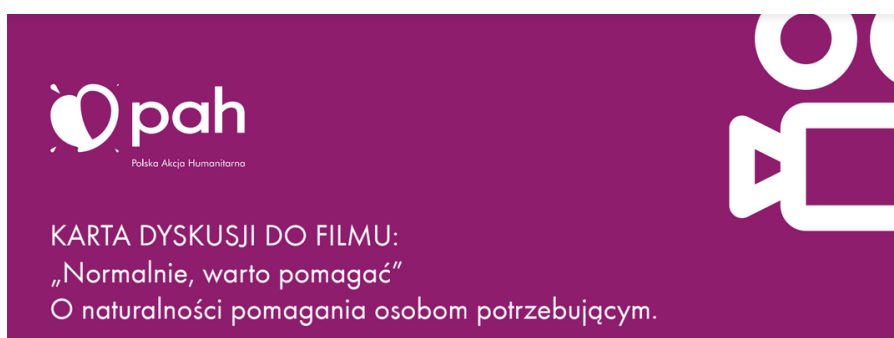
Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Czy byliście kiedyś w grupie, w której nikogo nie znaliście? Jak się wtedy czuliście?
- Co oprócz haseł z ćwiczenia można zrobić dla nowej osoby w klasie, żeby jej było miło?
- Czy znacie kogoś, kto przyjechał do Waszej szkoły z daleka?

Propozycja dodatkowej aktywności:

Obejrzyjcie wspólnie film, w którym ośmioletnia Mila Alboth opowiada o tym, dlaczego „Normalnie, warto pomagać” (czas trwania: 4:28 min, wystąpienie w języku polskim, http://bit.ly/normalnie_warto_pomagać). Do filmu stworzyliśmy także kartę dyskusji, która pomoże przeprowadzić rozmowę po obejrzeniu nagrania, <https://bit.ly/3yRq84A>

Skąd czerpać wiedzę?

Zestaw materiałów Centrum Edukacji Obywatelskiej „O sytuacji dzieci cudzoziemskich w polskim systemie edukacji”, <https://migracje.ceo.org.pl/materialy-merytoryczne/o-sytuacji-dzieci-cudzoziemskich-w-polskim-systemie-edukacji>

BAZGROLNIK STR. 12 „RÓŻNICE NIE DO PRZEOCZENIA”

Temat: Susza jako przykład konsekwencji kryzysu klimatycznego

Wyjaśnienie dla OP: Kryzys klimatyczny to dość abstrakcyjny temat dla dzieci w tym wieku, ale można go poruszać poprzez rozmowę o różnych mniej skomplikowanych kwestiach, takich jak anomalie pogodowe (np. powodzie i susze). Zmiany klimatu zwiększają częstotliwość i skalę ekstremalnych zjawisk pogodowych. Już dzisiaj około 90% wszystkich katastrof naturalnych ma związek z wodą, a wśród nich szczególnie często występują susze i powodzie, które sprawiają, że niektóre części świata stają się bardzo nieprzyjazne do życia.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Co to jest susza?
- Który z tych dwóch rysunków pokazuje życie w czasie suszy? Po czym to poznajecie?
- Czy jesteście w stanie wyobrazić sobie, jak zmieniłoby się Wasze życie, gdyby trwała susza?

RÓŻNICE NIE DO PRZEOCZENIA

Gdy susza trwa długo, świat wokół bardzo się zmienia. Przyjrzyj się uważnie obu rysunkom i zaznacz wszystkie różnice.

?? JAK MYŚLISZ, co zmienia się w życiu osób, które spotkała susza?

12

Propozycja dodatkowej aktywności:

Ćwiczenie z portalu Tup tup tup
„Susza czy powódź”,

<https://tuptuptup.org.pl/susza-powodz>

- „Woda nie tylko w kranie – animacja edukacyjna PAH”,
<https://youtu.be/ABORFjndmWU>

Skąd czerpać wiedzę?

- Broszury PAH na temat wody:
 - Woda jako globalne wyzwanie, www.bit.ly/glob_woda
 - Woda w kryzysie klimatycznym, www.bit.ly/woda_klimat
- Podkast „Tolerancja to za mało”, odcinek 6 i 7, www.pah.org.pl/podkast
 - 6. „Woda jako globalne wyzwanie”,
www.pah.org.pl/podkast/#woda-jako-globalne-wyzwanie
 - 7. „Zakręcanie kranu nie wystarczy”,
www.pah.org.pl/podkast/#zakrecanie-kranu-nie-wystarczy

Polecamy uwagde coroczne obchody Światowego Dnia Wody z PAH – skorzystaj z naszych materiałów edukacyjnych i zorganizuj obchody 22 marca (www.pah.org.pl/zaangazuj-sie/dla-szkol/dzien-wody).

BAZGROLNIK STR. 13 „KROPLA DO KROPLI”

Temat: Zużycie wody

Wyjaśnienie dla OP: Woda jest niezbędna do życia. Nie tylko w tak oczywisty sposób, że ją pijemy, lecz także do wszystkich innych aspektów: produkcji żywności, elektryczności, przedmiotów, chłodzenia serwerów. Trudno znaleźć taki aspekt życia, gdzie woda nie jest niezbędna.

Odpowiedź: Średnie zużycie wody w Polsce to 150 litrów dziennie na osobę. Podczas przechodzenia przez labirynt OU mają zbierać krople, które po dodaniu dadzą liczbę 15. Należy ją dopisać do "0L", otrzymamy wtedy „150L”.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jak myślicie, do czego codziennie zużywacie najwięcej wody?
- Jak myślicie, czy do produkcji zeszytu potrzebna jest woda? (Odp.: Tak)
- Czy 150 litrów wody to dużo?

Propozycja dodatkowej aktywności:

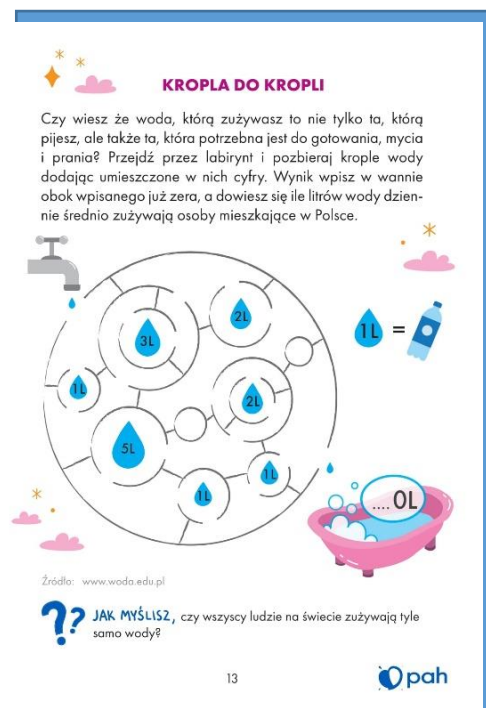
Quiz o wodzie w formie prezentacji, www.bit.ly/wodny_quiz_2-4

Plakat do wydrukowania i wspólnego uzupełnienia „W jaki sposób ludzie na świecie pozyskują wodę?”, www.bit.ly/plakat_woda

Skąd czerpać wiedzę?

- Film „Czy zabraknie nam wody?”, Katarzyna Gandor, czas trwania 14:58 min, film w języku polskim, https://bit.ly/czy_zabraknie_wody
- Blog „Świat wody”, <https://swiatwody.blog>
- Podkast „Tolerancja to za mało”, odcinek 20. „Mit o braku wody w Afryce”, www.pah.org.pl/podkast/#woda-w-afryce

Polecamy uwadze coroczne obchody Światowego Dnia Wody z PAH – skorzystaj z naszych materiałów edukacyjnych i zorganizuj obchody 22 marca (www.pah.org.pl/zaangazuj-sie/dla-szkol/dzien-wody).

**W jaki sposób
ludzie na świecie
pozyskują wodę?**

BAZGROLNIAK STR. 14 „POTRZEBNA POMOC”

Temat: Pomoc humanitarna

Wyjaśnienie dla OP: Pomoc humanitarna to działania prowadzone na rzecz ludności cywilnej podczas kryzysu humanitarnego, zwłaszcza gdy odpowiedzialne władze i służby nie mogą albo nie chcą podjąć takich działań. Jest to pomoc z zewnątrz – udzielają jej inne kraje i organizacje pozarządowe. Pomoc z zewnątrz nie oznacza, że lokalne organizacje i społeczności nic nie robią. Wręcz przeciwnie! Jednak często potrzebują wsparcia. Działania pomocy humanitarnej skupiają się najczęściej na:

- zapewnieniu dzieciom miejsca do nauki,
- odbudowie domów i zapewnieniu tymczasowych schronień,
- zapewnieniu dostępu do żywności i wody,
- pomocy psychologicznej,
- dostarczeniu przedmiotów pierwszej potrzeby,
- udzieleniu pomocy medycznej.

Niezależnie od typu działań pomoc humanitarna ma na celu ratowanie życia i zdrowia bez względu na to, kim są cierpiący ludzie, jakiego są wyznania czy narodowości, jakie mają poglądy polityczne czy jak wyglądają.

Propozycja dodatkowej aktywności:

Obejrzyjcie wspólnie animację „Sztuka pomagania” (<http://youtu.be/HLHpmFrjnc>, czas trwania: 1:12 min). Przygotowaliśmy do niej kartę dyskusji, www.bit.ly/karta_Sztuka_Pomagania_najmlodszy

Książka dla dzieci „Co się dzieje, jak się nie je?” opowiada o tym, czym jest jedzenie i dlaczego jest dla nas tak ważne. Uczy o różnorodności kultur i o tolerancji dla tej różnorodności. Ciekawe ilustracje o prostej i przyjaznej treści przekazują dzieciom wartości takie jak szacunek do jedzenia.

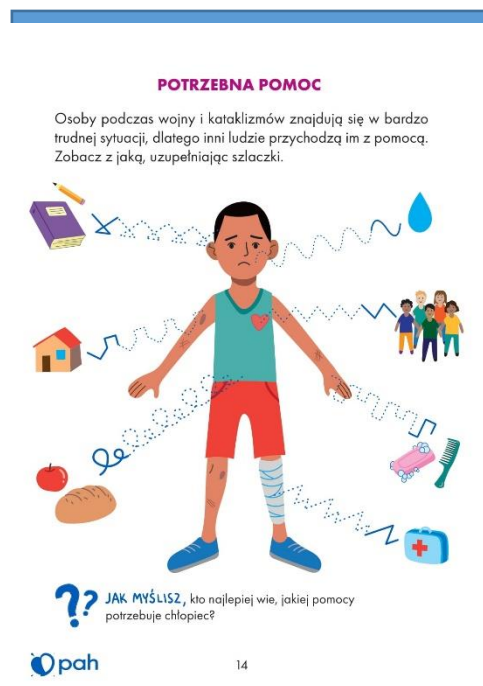
Skorzystaj z darmowego dostępu do wersji online (www.bit.ly/ksiazka_nie_je) lub zamów kopię dla biblioteki szkolnej (www.sppah.org.pl/ksiazka-dla-dzieci-co-sie-dzieje-jak-sie-nie-je).

Dochód ze sprzedaży książek przekazywany jest na działania Polskiej Akcji Humanitarnej.

Skąd czerpać wiedzę?

- Broszura o pomocy humanitarnej „Niosę pomoc”, http://bit.ly/niose_pomoc
- Podcast „Tolerancja to za mało”, odcinek 12. „Pomoc humanitarna – praca czy wolontariat?”, www.pah.org.pl/podcast/#praca-czy-wolontariat

Jeżeli OP chciałaby realizować więcej działań z obszaru pomocy humanitarnej, polecamy uwzględnić pozostałe programy szkolne PAH www.pah.org.pl/edukuj.

BAZGROLNIK STR. 15 „MĄDRA POMOC”

Temat: Jak pomagać, aby nie szkodzić?

Wyjaśnienie dla OP:

Ćwiczenie powstało na podstawie bajki „Bobrzyca Bożena potrzebuje pomocy”.

Z treścią tej bajki można zapoznać się na dwa sposoby:

- tekst do przeczytania dzieciom, www.bit.ly/PAHbajka
- nagranie audio na YouTube do odtworzenia w klasie, https://youtu.be/dC_4kEjgyos

Materiał dodatkowy do omówienia bajki (w tym pytania pomocne przy omówieniu), www.bit.ly/bajka_material

Odpowiedź do ćwiczenia: ZAPYTAĆ

MĄDRA POMOC

Posłuchaj bajki o Bobrzycy Bożenie i odszyfruj hasło.

△	□	○	◻	◐	♥	☺	✱	◻	+
R	Z	P	A	Ć	K	T	B	D	Y

Posłuchaj mojej historii i dowiedz się, dlaczego potrzebuję pomocy. www.bit.ly/BobrzycaBozena

Kalina Bożena

Pytanie: Co musisz zrobić, zanim zechcesz komuś pomóc?

Zakodowana odpowiedź:

□	◻	○	+	☺	◻	◐
---	---	---	---	---	---	---

Odkodowana odpowiedź:

Wojtek

?? JAK MYŚLISZ, kto na świecie potrzebuje pomocy?

15

pah

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Jakiej pomocy potrzebowała Bobrzyca? Dlaczego jej potrzebowała?
- Co zrobiły zwierzęta, gdy usłyszały, że Bobrzyca potrzebuje pomocy?
- Czy sam byłeś/aś kiedyś w takiej sytuacji, gdy ktoś oferował Ci inną pomoc niż potrzebowałeś/aś? Jak się wtedy czułeś/aś?

Propozycja dodatkowej aktywności:

Kolorowanka z Bobrzą Bożeną do wydrukowania, <https://bit.ly/3tACk8Y>

Skąd czerpać wiedzę?

- Publikacja „Pomoc humanitarna”, www.bit.ly/ppublikacja_pomoc_humanitarna
- Webinar „Jak pomagać, aby nie szkodzić?” – <https://youtu.be/JnaZagcl5Mg>
- Prezentacja: „10 rzeczy, które warto wiedzieć o Polskiej Akcji Humanitarnej”, www.bit.ly/PAHx10
- Podkast „Tolerancja to za mało”, odcinek 2. „Zanim wyślesz paczkę z pomocą”, www.pah.org.pl/podkast/#zanim-wyslesz-paczke-z-pomoca

BAZGROLNIK STR. 16 „BLISKIE ZAKUPY”

Temat: Wpływ transportu żywności na środowisko

Wyjaśnienie dla OP:

Zależności między różnymi regionami świata widać szczególnie wyraźnie w rolnictwie, a zwłaszcza w dominującym obecnie globalnym modelu wytwarzania żywności. Przemysłowa produkcja pożywienia na skalę masową daleka jest od zrównoważonego korzystania ze środowiska naturalnego. Celem ćwiczenia jest pokazanie OU, że dla środowiska najlepsze jest kupowanie lokalnych produktów, dlatego że nie muszą przebywać wielu kilometrów i produkować zanieczyszczeń transportowych. Są takie produkty, które nie występują w Europie (np. kakao potrzebne do wytwarzania czekolady), ale, przynajmniej w przypadku owoców i warzyw, bez trudu możemy zastąpić je tymi lokalnymi.

Hasło z ćwiczenia: Myśl globalnie, kupuj lokalnie.

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

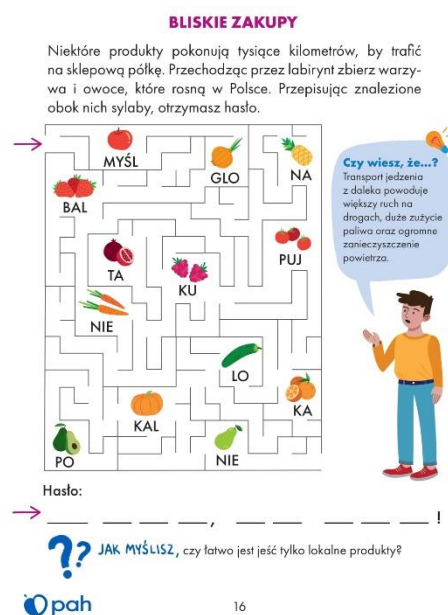
- Czy znacie jakieś warzywa i owoce, które rosną blisko nas?
- Czy wszystkie warzywa i owoce są dostępne o każdej porze roku?
- Czy to ważne skąd są produkty, które jemy? Dlaczego?

Propozycja dodatkowej aktywności:

- Przed zajęciami poproś, aby na tę lekcję każda OU przyniosła coś do jedzenia lub w trakcie zajęć poproś OU, żeby narysowały swoje ulubione produkty żywnościowe, a następnie wspólnie szukajcie ich pochodzenia i wskazujcie je na mapie.
- Sprawdźcie w kalendarzu sezonowych warzyw i owoców jakie produkty są obecnie świeże/na jakie trwa teraz sezon, <https://salaterka.pl/caloroczna-lista-sezonowych-warzyw-owocow>.

Skąd czerpać wiedzę:

- Artykuł Centrum Edukacji Obywatelskiej „Lokalna żywność”, <https://globalna.ceo.org.pl/geografia-godzina-wychowawcza/artykuly/lokalna-zywnosc>
- Materiały Kupuj Odpowiedzialnie, https://m.ekonsument.pl/baza_wiedzy.html
- Strona z informacjami o produkcji bananów, <http://www.storyofbanana.com/pl>

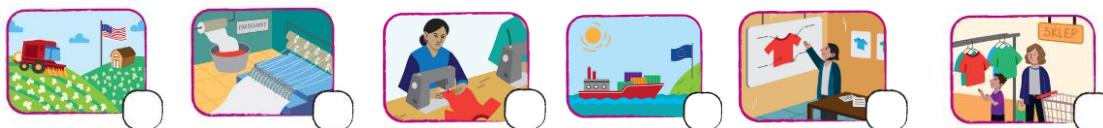
BAZGROLNIAK STR. 17 „PO NITCE DO KLĘBKA”

Temat: Produkcja ubrań

Wyjaśnienie dla OP:

Celem zadania jest pobudzenie do refleksji na temat pochodzenia przedmiotów codziennego użytku, w tym wypadku ubrań. Zwróć uwagę OU, że poprzez zakupy jesteśmy codziennie połączeni z prawie każdym miejscem na świecie. Możesz nawiązać do idei „sprawiedliwego handlu” i wytłumaczyć, na czym ona polega. Omów odpowiedzialność każdego i każdej z nas za wybór produktów i tego, w jaki sposób traktowane (opłacane) są osoby, które je wytworzyły. Nie jesteśmy samotną wyspą i na co dzień korzystamy z wielu dóbr, których produkcja, dystrybucja i konsumpcja nas wszystkich łączy.

Prawidłowa kolejność obrazków w zadaniu:

Pole bawełny, produkcja materiału, szwalnia, transport, marketing/reklama, sklep/zakupy

Pytania do rozmowy z OU po wykonaniu ćwiczenia:

- Czy zastanawialiście/łyście się kiedyś nad tym, skąd przyjechały Wasze ubrania?
- Czy zastanawialiście/łyście się kiedyś nad tym, kto zrobił Wasze ubrania i jak wygląda życie tej osoby?
- Czy macie ubrania, które nosił ktoś przed Wami (rodzeństwo, kuzyni) Może coś zostało kupione w sklepie z odzieżą używaną (second hand)?

Propozycja dodatkowej aktywności:

Sprawdźcie metki Waszych ubrań i poszukajcie na mapie, gdzie zostały zrobione.

Skąd czerpać wiedzę?

Baza wiedzy „Ubrania” ze strony Kupuj Odpowiedzialnie:

https://m.ekonsument.pl/a_c27_ubrania.html

Zero waste, w dosłownym tłumaczeniu „brak śmieci” lub „brak marnowania”, to styl życia, zgodnie z którym człowiek stara się generować jak najmniej odpadów, a tym samym nie zanieczyszczać środowiska (www.zero-waste.pl/czym-jest-zero-waste).

Więcej podpowiedzi, jak ratować świat, zaczynając od zmiany własnych nawyków, znajdziesz pod linkiem:

www.un.org.pl/ratowanie-swiata.

